

Hulp als

L. Polman

Met niet minder dan duizend residentie hulporganisaties, zijn de huurprijzen in Kabul (Afghanistan) hoger dan in Manhattan. Voor US\$ 5000 per maand krijg je er een klein, verwaarloosd onderkomen.

Volgens makelaars zijn veel eigenaren Taliban-commandanten die in Pakistan wonen en de huuropbrengsten gebruiken om militatrainingen te financieren.

Inmiddels kondigde Artsen zonder Grenzen (AZG) zijn vertrek uit Afghanistan aan. 'In de huidige context is het onmogelijk om het Afghaanse volk onafhankelijke hulp te bieden', verklaart de organisatie.

Opvallend, refereert AZG hier niet aan Taliban die zich verrijkt aan hulpgeld, of aan de gevaren voor het Afghaanse volk hierdoor. Nee, AZG trekt zich terug, omdat 'de Amerikaanse militairen in Afghanistan hulp gebruiken uit politieke en militaire motieven' en dat is gevaarlijk voor hulpverleners.

Links en rechts in Afghanistan zijn zogenoemde *Provincial Reconstruction Teams* aan het werk, waarin Amerikaanse soldaten gezondheidszorg bieden en bronnen slaan. Hulporganisaties claimen dat deze praktijk de scheiding vervaagt tussen hulpwerk en militaire doelen, want via hulp proberen de Amerikanen in dorpjes informatie los te peuten over Taliban-plannen. Vijf AZG-medewerkers werden in juni vermoord. Door militia die de scheidslijn niet meer zagen, zeggen hulpverleners.

AZG vindt dat het nu niet langer hulp kan bieden aan 'allen die het nodig

hebben' op 'onafhankelijke, onpartijdige, onvoorwaardelijke en neutrale' wijze, zoals in het AZG-mission statement voorgeschreven staat.

In tweede de deel van Afghanistan heerst de 'Neo-Taliban' en zijn gewapende aanvallen op hulporganisaties aan de orde van de dag. Niet omdat de Neo-Taliban te dom is om het verschil te zien tussen een Amerikaanse militaire vijand en een onafhankelijke, neutrale hulpverlener; eerder omdat Taliban heel goed weet dat hulp als oorlogswapen minstens zo effectief is als een kanon.

Het doel van de Taliban-aanvallen is hulporganisaties weg te jagen. Hoe minder hulp, hoe meer onvrede en onveiligheid, waarvoor de 'zwakke' regering in Kabul de schuld krijgt. De Afghaanse regering op haar beurt, weet ook van de macht van hulp als wapen. Ze zet de internationale gemeenschap onder zoveel mogelijk druk om méér te geven, als lokaas voor Afghanen die nu Taliban steunen.

In oorlogsgebieden worden hulporganisaties door niemand gezien als onpartijdig en neutraal, behalve door zichzelf. Hulp wordt gebruikt en misbruikt, door regeringen en rebellen, in Sudan en Kosovo, in Somalië en Sierra Leone. De belangen zijn altijd groot: wereldwijd trekt menselijk leed hulp ter waarde van miljarden euro's aan. Hulp wordt misschien aangeboden uit

wapen

zuivere motieven, maar in oorlog zijn goede bedoelingen een zwakte waar je voor het eigen overleven misbruik van mag maken. Hulpprojecten worden al snel onderdeel van de oorlogseconomie, en hulporganisaties gereedschappen in de handen van oorlogvoerenden.

In Afghanistan alleen al, zijn meer dan 1500 nationale en 300 internationale hulporganisaties. Driehonderd is gemiddeld wat er op een crisis afkomt tegenwoordig, volgens het Internationale Rode Kruis. Hun aantal en de hoeveelheid geld die ze komen uitgeven in walgelijk arme landjes, maakt de hulpindustrie tot een macht die je moet zien in te lijven aan jòuw kant van de strijd. En een, die potentieel dodelijk is in handen van de vijand.

Of organisaties het leuk vinden of niet, hulp voor je eigen mensen claimen en aan je vijand ontzeggen, is een bekend instrument bij etnische schoonmaakoperaties. En voedselhulp houdt niet alleen onschuldige vluchtelingen, maar ook legers op de been. Hulp wordt vaak gestolen en geruild voor wapens. Het houdt het ene regime aan de macht en ondermijnt het andere.

In april, beet de Afghaanse minister van Planning een gehoor van hulpverleners toe dat de werkwijzen van hulporganisaties een 'ernstiger be-

dreiging vormen voor de regering dan krijgsheren en commandanten'.

Niet vaak zijn hulpverleners bereid om de mogelijkheid te overwegen dat ze deel uitmaken van het probleem dat ze zeggen te willen oplossen. Maar is het onredelijk om te suggereren dat zonder de aanwezigheid van hulporganisaties om in de basisbehoeften van de bevolking te voorzien, de Taliban veel eerder verzet had ontmoet, helemaal als weduwen en wezen van 'martelaren' niet verzorgd zouden zijn?

De terugtrekking van AZG uit Afghanistan roept interessante vragen op over de mate waarin we hulporganisaties zouden moeten toestaan om humanitaire crises te 'managen'. Waar de miljarden hulpeuro's aan worden besteed en met welke resultaten, is vaak onduidelijk en wordt zelden gecontroleerd. Taliban die militia traint mede op kosten van hulpindustrie, wordt waarschijnlijk afgeschreven als onvermijdelijke *collateral damage* in een verder goedbedoelde operatie.

Weglopen om je operationele neutraliteit te bewaren is weglopen van de vraag of die neutraliteit er überhaupt wás. Dezelfde vraag zal opkomen in Sudan en Irak, de volgende stops voor gemiddeld 300 hulporganisaties. Ze rekenen maar beter af met de vraag voordat de geschiedenis zich herhaalt.

BERICHT UIT AFRIKA